

## بررسی گفتمان امید در نوجوانانی با هویت موفق Study of hope discourse in adolescents with identity achievement

Mehrzaad Mohseni \*

M.A in Family Counseling, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

[mehrzaad.che.en@gmail.com](mailto:mehrzaad.che.en@gmail.com)

Ma'soumeh Esmaeili

Professor, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Somayeh Kazemiyan

Assistant Professor, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

مهرداد محسنی (نویسنده مسئول)

کارشناسی ارشد مشاوره خانواده دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

معصومه اسمعیلی

استاد دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

سمیه کاظمیان

استادیار دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

### Abstract

The purpose of this study was to identify the components of hope discourse in adolescents with identity achievement after passing through the adolescent crisis. The present research has been conducted with a qualitative approach and the descriptive phenomenology of data collection. The statistical population included accessible adolescents who wished to participate in this study, also sampling was done purposefully and the sample was adolescents who met the inclusion criteria. Data collection tools include; the second version of the Extended Objective Measure of Ego Identity Status (Bennion and Adams, 1986), as well as in-depth interview, data collection continued until data saturation, in the end, the number of participants in the study reached 12, the data analysis was coded in three steps. The findings of this research show that hope discourse components consist of two components; identify purpose and actualization purpose, also five sub-components include dynamism, orientation, strategy capability, action capability, and optimism. According to the results of this research, can say that the discourse of hope is the background or predisposing of identity achievement because adolescents with the experience of the space of hope discourse, begin a dynamic exploration and with a commitment to it explore the actualization of the goal.

**Keywords:** *Hope Discourse, Identity Achievement, Discursive Psychology.*

### چکیده

این پژوهش با هدف شناسایی مولفه های گفتمان امید در نوجوانانی با هویت موفق پس از عبور از بحران نوجوانی انجام شده است. روش پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و روش پدیدارشناسی توصیفی بوده است. جامعه آماری شامل نوجوانان در دسترسی بوده که مایل به شرکت در این تحقیق بوده اند، نمونه گیری به صورت هدفمند صورت گرفته و نمونه افرادی بوده اند که ملاک ورود را داشتند. ابزار گردآوری داده ها شامل؛ نسخه دوم پرسشنامه عینی گسترش یافته منزلت هویت من (بنیون و آدامز ۱۹۸۶)، و همچنین مصاحبه عمیق بوده است، جمع آوری داده ها تا حصول اشباع داده ها ادامه یافت، در پایان تعداد شرکت کنندگان در پژوهش به ۱۲ نفر رسید و تجزیه تحلیل داده ها طی سه مرحله کد گذاری شد، که بر اساس آن مولفه های گفتمان امید شامل دو مولفه؛ شناسایی و شکوفایی هدف و همچنین پنج زیر مولفه شامل؛ پویایی، جهت دهی، توانمندی راهبرد، توانمندی عمل و نیک بینی بوده است. نتیجه حاصل از این پژوهش نشان می دهد که گفتمان امید، مقدمه یا زمینه ساز هویت موفق است، چرا که نوجوانان با تجربه فضای گفتمانی امید، کاوشی پویا را آغاز می کنند و با تعهد نسبت به آن کاوش شکوفایی هدف را به عمل می رسانند.

**واژه های کلیدی:** *گفتمان امید، هویت موفق، روانشناسی گفتمانی.*

ویرایش نهایی: اردیبهشت ۱۴۰۰

پذیرش: دی ۹۹

دریافت: دی ۹۹

نوع مقاله: پژوهشی

### مقدمه

کاوش در خویشتن و تلاش برای پاسخ به پرسش من کیستم؟ همواره از مسائل جذاب و چالش برانگیز از ابتدا تا حال بوده به نحوی که موضوع هویت و هویت سازی از جدیدترین مباحث عصر پسا مدرن است (بلیاسی و باقری، ۱۳۹۹). اگرچه پرسش من کیستم، یک

## Study of hope discourse in adolescents with identity achievement

چالش مادام العمر است، اما در دوران نوجوانی این چالش به اوج خود می رسد، به نحوی که نام مرحله هویت یابی یا بحران هویت را به این دوران می بخشد (اریکسون<sup>۱</sup>، ۱۹۶۸)، از نظر اریکسون، هویت یک احساس درونی، نیرومند، منسجم و مستمر درباره خود است، ویژگی این حس درونی، فعال و زنده بودن آن است، یعنی در عین ثبات یک تنش پویایی را در جهت عدم ثبات دائمی تجربه می کند. به اعتقاد مارسیا<sup>۲</sup>، هویت به موقعیتی وجودی، به یک سازمان درونی نیازها، تواناییها و ادراک خویشتن و همچنین یک موضع اجتماعی-سیاسی اشاره دارد (مارسیا، ۱۹۸۰). بر اساس دیدگاه اجتماعی-شناختی برزونسکی<sup>۳</sup>، هویت یک نظریه-خود<sup>۴</sup> یا مجموعه‌ای از ایده‌ها و عقاید در مورد خود و تعاملات خود است که توسط فرد از طریق تعاملاتش با جهان اجتماعی ساخته و بازسازی می‌شود، این نظریه-خود، در کنار محیط به عنوان یک ساختار سازمان دهنده برای بازنماییها، تجربیات و اطلاعات مربوط به خود عمل می کند که حس پیوستگی و هدایت شخصی را ممکن می کند (برزونسکی و کینی<sup>۵</sup>، ۲۰۱۹). به اعتقاد کروگر<sup>۶</sup> (۲۰۱۵)، هویت را می توان وجودی تعریف کرد که از طریق آن در بافت اجتماعی به عنوان یک شخص منحصر به فرد توسط دیگران شناخته می شود، و همچنین توان و قدرت حرکت را در جهت و مسیر رضایت بخشی در زندگی برای فرد فراهم می کند. مک آدامز<sup>۷</sup> (۲۰۱۸)، هویت را به عنوان یک روایتی از زندگی توصیف می کند که از خرده داستانها و عناصر مختلف روانشناختی تشکیل می شود، به نحوی که به تجربه های درهم زندگی فرد نوعی نظم و منطق روایی می بخشد و هدف و معنا را در زندگی او به تحریر در آورده و به تصویر می کشد.

به اعتقاد اریکسون، سنگ بنا، پایه و اساس فرآیند شکل گیری هویت انتخاب تعهدات است، او این انتخابها را از نظر اصل وفاداری اینگونه توصیف می کند؛ توانایی حفظ وفاداری آزادانه به رغم تضادهای اجتناب ناپذیر سیستم های ارزشی (اریکسون، ۱۹۶۴)، وفاداری شامل تعهد داشتن به مجموعه ای از ایده ها و گروهی از افراد است، تصمیم گیری درباره اینکه به چه چیزی و به چه کسی می توان اعتماد کرد و وفادار بود، یک فرآیند کاوش و جستجوی فعال است (اریکسون، ۱۹۶۸). مارسیا از طریق عملیاتی کردن دو بُعد حیاتی برای فرآیند شکل گیری هویت، یعنی؛ بحران (کاوش) و تعهد (وفاداری)، پایگاه هویتی<sup>۸</sup> را مفهوم سازی کرد، عملیاتی کردن آن دو بُعد برای او این امکان را فراهم کرد تا مفهوم هویت را به چهار پایگاه هویتی؛ موفق<sup>۹</sup>، معوق<sup>۱۰</sup>، زودرس<sup>۱۱</sup> و سردرگم<sup>۱۲</sup> توسعه دهد (مارسیا، ۱۹۶۴).

نوجوانانی که در پایگاه سردرگم قرار دارند به عنوان افرادی با هویت پراکنده توصیف می شوند و نشانگر عدم توجه و نگرانی نسبت به مسایل هویتی و فقدان تعهد است. اگر فرد در یک وضعیت پراکنده در برخی از کاوش های هویتی دست داشته باشد، تلاش های او متمرکز نبوده و یا آشفته است. از نظر عزت نفس افراد با هویت پراکنده، می توانند با توجه به بازخورد دیگران، ارزیابی های شخصی خود را (منفی یا مثبت) تغییر دهند، چرا که تمایل به جهت گیری بیرونی دارند (مارسیا، ۱۹۶۴؛ ۱۹۶۷)، علاوه بر این کروگر (2003)، گزارش داد که به عنوان یک گروه، سردرگمی اغلب نشان دهنده درجات بالایی از ناامیدی است.

نوجوانان که در پایگاه هویت زودرس هستند، بدون کاوش کافی در گزینه های موجود و به آسانی به یک ایدئولوژی و یا نقش متعهد می شوند، این نوجوانان دوره بحران را تجربه نکرده اند و بنابراین متعهد به ارزشها، ایدئولوژیها و اعتقاداتی هستند که در دوران کودکی بدون واکاوی و بررسی به آنها داده شده است، همچنین این افراد بالاترین سطح پیروی از ارزش های استبدادی را در مقایسه با سایر پایگاهها نشان می دهند و نیاز شدید به تأیید دیگران دارند، این افراد به نقش هایی که از نظر شناختی چالش برانگیز هستند تمایل کمتری دارند و ضعیف تر عمل می کنند. نوجوانانی که نمی توانند بحران را تجربه کنند غالباً خودمختاری و هدایت گرای پایین خود را نشان می دهند، یک مکان کنترلی بیرونی دارند و اغلب ایده های والدین را به جای کاوش در ارزشها و ایده های خودشان به کار می گیرند (بروئر

- 1 - Erikson, E
- 2 - Marcia, J
- 3 - Bersonsky, M
- 4 - self-theory
- 5 - Berzonsky, M. & Kinney, A
- 6 - Kroger, J
- 7 - McAdams, D
- 8 - identity status
- 9 - identity achievement
- 10 - identity moratorium
- 11 - identity foreclosure
- 12 - identity diffusion

و پیتپاس<sup>۱</sup>، ۲۰۱۷؛ مارسیا، ۱۹۶۴؛ ۱۹۶۶). از نظر مارسیا (۱۹۶۴)، نشانه شخصی که در پایگاه هویت تعویق قرار دارد، این است که اکنون در حال تجربه کردن کشمکش در حوزه‌های شغلی و ایدولوژیک است، تعهدات آنها یا وجود ندارد یا فقط به صورت مبهم تعریف شده است، جهان برای آنها در حال حاضر مکانی کاملاً قابل پیش بینی نیست، افراد در این پایگاه اضطراب به مراتب بیشتری را نسبت به سایر پایگاه‌ها تجربه می‌کنند.

نوجوانان با هویت موفق، دوره ای از بحران را تجربه کرده اند و در مورد اینکه چه کسی خواهند شد، تعهدی اتخاذ کردند، این افراد حس خوبی نسبت به خود و نقاط قوتشان دارند و نقاط ضعف این امکان را برایشان فراهم می‌کند که زیر فشار رشد کنند، این نوجوانان در روابطشان غالباً می‌توانند پیوندهای قوی ایجاد کنند و تعهد خود را نسبت به دیگران حفظ کنند (مارسیا، ۱۹۶۴؛ ۱۹۶۶)، این نوجوانان به عنوان افراد قوی<sup>۲</sup>، خود گردان<sup>۳</sup> و بسیار انطباق پذیر<sup>۴</sup> دیده می‌شوند (مارسیا، ۱۹۸۰).

عصر معاصر با تحولات معرفت شناختی همراه بوده که دسته بندی‌های اثبات‌گرایانه از پدیده‌های اجتماعی به ویژه هویت و شکل‌گیری آنرا متحول کرده است. مهم‌ترین ویژگی متمایز این معرفت‌شناسی متاخر این است که پدیده‌های روانشناختی از جمله خویشتن و هویت به واسطه‌ی ساختارهای نمادین بیرون از فرد، به ویژه زبان برساخته می‌شوند، از این رو در دیدگاه پسا مدرنیسم هویت، متغیر و سیال است، چرا که هویت امری گفتمانی فرض می‌شود، بر این اساس هویت‌ها تابع گفتمان‌ها هستند (حقیقت، ۱۳۹۷؛ خانی پور وعظیمی، ۱۳۹۸). از دیدگاه معرفت‌شناسی متاخر برساخت‌گرایی اجتماعی<sup>۵</sup>، روایت‌ها در فرآیند گفتگو و در بستر گفتمانی شکل می‌گیرند، افراد با درونی کردن گفتمان‌های غالب هویت خود را شکل می‌دهند (اسکندری، ۱۳۹۴؛ نجیب زاده، اسکندری، خلعتبری و کرمی، ۱۳۹۸). یکی از مکاتب جدیدی که در قالب برساخت‌گرایی اجتماعی شکل گرفته، روانشناسی گفتمانی<sup>۶</sup> است (خانی پور وعظیمی، ۱۳۹۸). این مکتب برای توصیف گفتمان از مفهومی در جامعه‌شناسی دانش علمی، با عنوان "مجموعه تفسیری"<sup>۷</sup> بهره گرفته است که دانشمندان هنگام توجیه ادعاهای خود و تبیین ادعاهای رقبای علمی بکار می‌گیرند (پاتر<sup>۸</sup>، ۲۰۱۲)، بر این اساس در این مکتب، گفتمان‌ها گنجینه تفسیری به شمار می‌آیند که برای افراد منابعی را فراهم می‌کند تا بتوانند روایت‌هایی از خویشتن، دیگری، جهان و واقعیت برسازند، این خزانه واژگانی، منابعی انعطاف پذیر و پویا در تعاملات اجتماعی هستند، با در نظر داشتن اینکه روانشناسی گفتمانی بر این اصل برساخت‌گرایی متکی است که فرد موجودی منزوی و خودآیین نیست، اینگونه می‌توان بیان کرد که افراد تعامل پیوسته و پویایی با جهان اجتماعی‌شان دارند، ذهن، خویشتن و هویت‌ها در تعامل اجتماعی شکل می‌گیرند، بر سرشان مذاکره و توافق می‌کنند و آن‌ها را دوباره شکل می‌دهند به یک معنا، هویت‌ها در طی درونی شدن گفتگوهای اجتماعی به نحوی گفتمانی برساخته می‌شوند (یورگسن و فیلیپس<sup>۹</sup>، ۲۰۰۲). بررسی نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد، توفیق در کسب هویت رابطه معنا داری با متغیرهایی از جمله؛ مشغولیت تحصیلی (بهداری خسروشاهی و حبیبی کلیبر ۱۳۹۸)، سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی (پیشرو کلانکش و نعمتی، ۱۳۹۷)، عزت نفس (سزیتمن، زبیرمن و پتجرم<sup>۱۰</sup>، ۲۰۱۹)، هیجان مثبت (رحیمی و فرهادی، ۱۳۹۶)، صمیمیت (ماهر، وینستون و رانی<sup>۱۱</sup>، ۲۰۱۷)، مسئولیت پذیری (کاظمی خوبان، حکمی و صیرفی، ۱۳۹۵)، تعهد (روبن زاده، رسول زاده طباطبایی، قربانی و عابدین، ۱۳۹۵)، هویت حرفه ای (یانگ کو و یونگ کیم<sup>۱۲</sup>، ۲۰۱۶)، تمایز یافتگی (رحیم خانلی، علی محمدی، فهیمی، بیرامی و مجتبابی، ۱۳۹۴)، خودشکوفایی و شادکامی ذهنی (بومنت<sup>۱۳</sup>، ۲۰۰۹)، همچنین در مقابل عدم توفیق در کسب هویت به شکل معنا داری با متغیرهایی از جمله، اهمال-کاری دانش آموزان

1 - Brewer, B. & Petitpas, A

2 - strong

3 - self-directed

4 - highly adaptive

5 - Social Constructivism

6 - discursive psychology

7 - interpretative repertoire

8 - Potter, J

9 - Jorgensen, M. & Phillips, L

10 - Sznitman, A. Zimmerman, G. & Petegem, V

11 - Maher, H. Winston, N. & Rani, U

12 - Young Koo, H & Jung Kim, H

13 - Beaumont, S. L

## Study of hope discourse in adolescents with identity achievement

(ساداتی، روشن و هاشمی نسب ۱۳۹۸)، مشغولیت افراطی دیجیتال (ماننستروم، هیتاجاروی، موتکا و سالملا<sup>۱</sup>، ۲۰۱۸)، بی کفایتی اجتماعی، بیگانگی، دل بستگی ناایمن (روبن زاده و همکاران، ۱۳۹۵)، درهم آمیختگی عاطفی (رحیم خانی و همکاران، ۱۳۹۴)، اضطراب بالا (کلاهدوز، ۱۳۹۲)، افسردگی (رحیمی نژاد، برجعلی لو، یزدانی ورزنه، فراهانی و امانی، ۱۳۹۱)، ارتکاب جرایم (علمی و حیدری، ۱۳۹۰)، در ارتباط است و در نهایت ارتباط تنگاتنگی بین امید و هویت وجود دارد (افراسیابی، ۱۳۹۴؛ درستکار، صابری و باقری، ۱۳۹۸؛ زارتسکی و کلارک<sup>۲</sup>، ۲۰۱۹؛ عمرانی و فدایی، ۱۳۹۶؛ گومز و فیشر<sup>۳</sup>، ۲۰۰۳؛ لیو و چنگ<sup>۴</sup>، ۲۰۱۸؛ ویجاکومار و لاوانیا<sup>۵</sup>، ۲۰۱۵)، امید توانایی ادراک شده فرد یا اعتقاد درونی او از اینکه می تواند اهداف، مسیرها و عاملیت را ایجاد کند حاصل می شود (اسنایدر، لمن، کلاک و مونسون<sup>۶</sup>، ۲۰۰۶)، زیرا یک باور معطوف به آینده است که باعث می شود صرف نظر از اینکه چقدر زمان کنونی آزار دهنده است، بتوان آینده ای بهتر را تصور کرد (اسمعیلی، ۱۳۹۴). چاونز، هی، فلدمن، بنیتز و رند<sup>۷</sup> (۲۰۱۹)، در پژوهش خود گزارش داده اند که فعالیت و مشارکت افراد امیدوار در رفتارهای موفقیت آمیز معطوف به هدف در مقایسه با همتایان کم امید خود، بیشتر است. به نظر می رسد تعاملی بین امید و هویت در رسیدن به موفقیت وجود دارد (لیو و چنگ ۲۰۱۸)، امید با توجه به ادراک انتظارات خاص، موفقیت را شکل می دهد (شاناهان، فیشر و رند<sup>۸</sup>، ۲۰۲۰)، ترسیم امید و چشم انداز روشن از آینده می تواند سبب ارتقاء بخشی هویت شود (افراسیابی، ۱۳۹۴)، به اعتقاد اسنایدر افراد با سطح امید بالا راهبرد های اثربخش مانند خودگویی تکریم کننده را به منظور نیرو بخشیدن به عاملیت، بکار می گیرند به این ترتیب علاوه بر آمادگی بهتر در جهت مواجهه با موانع و رفع مشکلات، دیدگاه مثبتی نسبت به فرآیندهای پیگیری هدف و امکانات مرتبط با آن در جهت رسیدن به پیامدهای مطلوب دارند (اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۶)، در این راستا، ویگوتسکی<sup>۹</sup> بیان داشته است که «با خود سخن گفتن یا گفتار درونی به اندیشه و رفتار انسان جهت می دهد» (به نقل از سیف، ۱۳۹۴)، به اعتقاد او «زبان و گفتگو میانجی تفکر است و تاثیر عمده ای در باز نمایی ما از واقعیت بر جا می گذارد» (به نقل از اسکندری، ۱۳۹۴)، مجموعه از گفتگوهای غالب فرد خزانه واژگان تفسیری را پدید می آورد که گفتمان نامیده می شود (یورگنسن و فیلیپس، ۲۰۰۲)، مطابق آرای مرور شده می توان گفتمان امید را این گونه تعریف کرد که؛ به مجموعه ای از مفاهیم، ایده ها، واژگان و گفتگو های تکریم کننده ای که در قالب راهبردهای زبانی ثمربخش و هدفمند، معنای امید را در ارتباط و تعامل اجتماعی بر می سازند. اگر چه پژوهش های زیادی در زمینه شکل گیری هویت انجام شده، اما این پژوهش ها در قالب معرفت شناسی اثبات گرایانه تمرکزشان بر روی ساختار فردی و دو فرآیند تعهد و کاوش بوده است، در حالی که در شکل گیری هویت، بافت و گفتمان اجتماعی نقش بسیار مهمی ایفا می کند (نجیب زاده، اسکندری، خلعتبری و کرمی، ۱۳۹۸)، بر این اساس با بررسی پایگاه داده های علمی در کشورمان ایران گرچه مطالعات در مورد هویت و امید به کثرت انجام شده است اما تا کنون پژوهشی با رویکرد کیفی به طور همزمان به بررسی گفتمان امید و هویت موفق نپرداخته است، با توجه به اینکه در کشورمان ایران ۱۲.۵ میلیون نفر نوجوان زندگی می کنند (درگاه ملی آمار ایران، ۱۳۹۵)، که در مسیر هویت یابی هستند و همچنین با در نظر گرفتن اهمیت امید و گفتمان در شکل دهی خویشتن و هویت، به نظر می رسد دانش ما در این زمینه نا کافی است، ضمن بدیع بودن موضوع گفتمان امید، مولفه های گفتمانی امید در نوجوانان نیاز به کاوش بیشتری دارد. ضرورت می یابد پژوهشی در جهت شناسایی مولفه های گفتمان امید در نوجوانان با هویت موفق انجام پذیرد، پژوهش حاضر تلاشی در جهت توصیف گفتمان امید است.

- 1 - Mannerström, R. Hietajärvi, L. Muotka, J. & Salmela K
- 2 - Zaretsky, L & Clark, M
- 3 - Gomez, R. & Fisher, W
- 4 - Liu, L & Cheng, L
- 5 - Vijaykumar, S. D., & Lavanya, T
- 6 - Snyder, C, R. Lehman, A. Kluck, B. & Monsson, Y
- 7 - Cheavens, J, S. Heiy, E. Feldman, D, B. Benitez, C. & Rand, k
- 8 - Shanahan, M, L. Fischer, L, C. & Rand, K
- 9 -Vygotsky, L, S

در این پژوهش با هدف شناسایی مولفه‌های گفتمانی امید در نوجوانان با هویت موفق، از رویکرد کیفی و روش پدیدارشناسی توصیفی استفاده شده است، جامعه آماری شامل کلیه نوجوانان شهر تهران در سال ۱۳۹۹ بوده که در دسترس و مایل به شرکت در این تحقیق بودند، نمونه‌گیری به صورت هدفمند صورت گرفته و معیار ورود به پژوهش شامل نوجوانان (۱۶ الی ۲۱ سال)، بوده که با عبور از بحران هویت در آزمون سنجش عینی منزلت هویت من (EOM-EIS-2) در گروه هویت موفق قرار داشته‌اند. اطلاعات جمعیت شناختی مشارکت‌کنندگان در تحقیق در جدول (۱) آمده است.

جدول ۱. ویژگی جمعیت شناختی مشارکت‌کنندگان

ردیف	پایگاه هویتی	جنسیت	سن	وضعیت تحصیلی
۱	هویت موفق	دختر	۲۱	دانشجو
۲		پسر	۲۰	دانشجو
۳		پسر	۲۰	دانشجو
۴		دختر	۲۰	دانشجو
۵		دختر	۱۹	دانشجو
۶		دختر	۱۹	دانشجو
۷		دختر	۱۸	دبیرستانی
۸		دختر	۱۸	دبیرستانی
۹		دختر	۱۸	دبیرستانی
۱۰		دختر	۱۸	دبیرستانی
۱۱		پسر	۱۸	دبیرستانی
۱۲		پسر	۱۸	دبیرستانی

## ابزار سنجش

پرسشنامه عینی گسترش یافته منزلت هویت من<sup>۱</sup>: در این پژوهش جهت غربال‌گری نمونه، نسخه دوم پرسشنامه عینی گسترش یافته منزلت هویت من (EOM-EIS-2) استفاده شد، این پرسشنامه توسط بنیون و آدامز<sup>۲</sup>(۱۹۸۶) ساخته شده است، رحیمی نژاد (۱۳۷۹) این پرسشنامه را بومی‌سازی و هنجاریابی کرد. این پرسشنامه دو نوع هویت عقیدتی و بین‌شخصی را مورد سنجش قرار می‌دهد، که هر یک چهار منزلت؛ هویت یافته، بحران زده، دنباله‌رو و سردرگم را شامل می‌شود. البته محتوای هر یک از دو نوع هویت متفاوت است. در هویت عقیدتی موضوعات مذهب، شغل، سیاست، فلسفه زندگی و در هویت بین‌شخصی انتخاب دوست، نقش همسری، تفریح و وعده ملاقات با جنس مخالف در قالب چهار منزلت هویتی مطرح شده است. در کل تعداد سوالات پرسشنامه ۶۴ سوال است که البته با توجه به تفاوت‌های فرهنگی در برخی از زیرمقیاس‌ها و سوالات، زیرمقیاس وعده ملاقات با جنس مخالف به دلیل عدم تناسب با فرهنگ اسلامی تغییر و مقیاس تنظیم رفتار در برابر جنس مخالف تبدیل شد. در پژوهش (رحیمی نژاد، ۱۳۹۳)، روایی سازه و پایایی نسخه فارسی پرسشنامه گسترش یافته سنجش عینی منزلت هویت من (EOM-EIS-2)، مورد تایید قرار گرفت. هر یک چهار خرده‌مقیاس آشفته، زودشکل گرفته، تعویق افتاده و پیشرفته شامل ۱۶ سوال می‌باشند که شیوه نمره‌گذاری در مقیاس طیف لیکرت به گونه‌ای است که از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف به ترتیب نمره ۶ تا ۱ تعلق می‌گیرد. دامنه هر یک از چهار مولفه بین ۱۶ و ۹۶ است که تفسیر هر یک از مقیاسها به این شرح است که، در حالت هویت آشفته نمره ۵۳ و بالاتر نشان‌دهنده وجود هویت آشفته در فرد است. در حالت هویت زود شکل گرفته نمره ۵۳ و بالاتر نشان‌دهنده تشکیل هویت زود شکل گرفته است. در حالت هویت به تعویق افتاده نمره ۶۳ و بالاتر نشانگر

1- Extended Objective Measure of Ego Identity Status

2 - Bennion, L, D. &amp; Adams, G, R

## Study of hope discourse in adolescents with identity achievement

وجود هویت تعویق افتاده در نوجوان است و در حالت هویت پیشرفته نمره ۷۳ و بالاتر نشانگر تشکیل این نوع هویت در فرد است (صفری و یوسف پور<sup>۱</sup>، ۲۰۱۸).

**مصاحبه:** روش اصلی گردآوری داده‌ها در این پژوهش، مصاحبه عمیق بوده است که توسط پژوهش‌گر انجام شد. تمرکز سوالات در مصاحبه به برداشت افراد از مفهوم امید می‌پرداخت. به این صورت که، ابتدا از مشارکت‌کنندگان پرسیده می‌شد که آیا آگاهی دارند از موضوع مصاحبه، در صورت عدم آگاهی آنان توضیح کوتاهی در رابطه با موضوع مصاحبه ارائه می‌شد. در ادامه با این سوال‌های باز حول مفهوم امید (برای شما مفهوم امید چه معنایی دارد؟ امیدواری یعنی چی؟ آخرین بار که فضای امید و امیدواری را تجربه کردید کی و چگونه بود؟) مصاحبه پی‌گرفته می‌شود، مصاحبه‌گر بعد از پرسیدن سوال، با توجه به پاسخ‌ها داده شده مشارکت‌کنندگان، سوالات پیگیری‌کننده را برای بررسی عمیق‌تر مفهوم امید مطرح می‌کرد. زمان جمع‌آوری داده‌ها تا حصول اشباع داده‌ها ادامه یافت، که در پایان تعداد شرکت‌کنندگان در پژوهش به ۱۲ نفر رسید، مصاحبه با هر فرد به طور میانگین ۴۰ دقیقه به طول انجامید. داده‌های حاصل از مصاحبه با مشارکت‌کنندگان با این رویه مورد تجزیه تحلیل قرار گرفت که پس از پیاده کردن فایل صوتی مصاحبه‌ها در قالب متن نوشتاری، جمله به جمله بررسی و طی سه مرحله کدگذاری شد.

## یافته‌ها

مطابق جدول (۲)، گفتمان امید شامل دو مولفه؛ شناسایی و شکوفایی هدف است. شناسایی هدف، بیانگر وضعیت یا حالتی ذهنی است که نوجوان طی بکارگیری فرآیند (پویایی و جهت دهی) به آن نائل می‌شود.

جدول ۲. تجزیه تحلیل حاصل از کدگذاری مصاحبه‌های مشارکت‌کنندگان

مؤلفه اصلی	مؤلفه فرعی	کد اولیه
شناسایی هدف	پویایی	جستجو
		ارزیابی
	جهت دهی	انتخاب
		سرمایه گذاری تلاشی
شکوفایی هدف	توانمندی راهبرد	تعیین مسیر
		انعطاف پذیری مسیر
	توانمندی عمل	کارآمدی خلاق
		تاب آوری
	نیک بینی	موفقیت
تلاش مضائف		

مشارکت‌کنندگان در توصیف اولیه امید اینگونه بیان کرده اند که، "امید به نیرویی که باهاش میتونی دنبال اون چیزی که می‌خوای بری، حالا هر چیزی که می‌خواد باشه، سخت باشه، کوچک باشه، کار باشه، هدف باشه. انگیزه میده تا بتونم ببینم خواسته هام چیه، چی می‌خوام که برم دنبالش. باعث میشه برای اینکه بتونم هدفم رو مشخص کنم اول تحقیق کنم. به من این انرژی رو می‌ده که چه چیزهایی رو دوست دارم که بتونم خیال و آرزوهایم رو تبدیل به واقعیت کنم. توانایی هام چیه و چه محدودیت‌هایی دارم. سبک و سنگین کنم هدفم و توانم رو، تا ببینم چه دانشگاهی دوست دارم، چه رشته‌ای رو بخونم. چه شغلی رو دوست دارم" خواسته یا هدفی که با جستجو و ارزیابی نوجوان به یک وضعیت روشن و واضحی منجر شود، پویایی نامیده شده است. جهت دهی؛ به فرآیندی اشاره دارد که طی آن نوجوان تصمیم

می‌گیرد که کدام خواسته یا هدف را برگزیده و بر روی آن تلاش‌های خویش را سرمایه‌گذاری کند. مشارکت‌کنندگان اینگونه اظهار داشته‌اند که، "بهم کمک می‌کنه تا بتونم خواسته و هدف هام رو مشخص کنم، یک نیت و هدف مشخصی از آینده داشته باشم، امید این شهامت رو بهم داده تا اولین گزینه تووی زندگیم ورزش کردنم باشه که بتونم در آینده تووی رشته ورزشی خودم مربی بشم. امید باعث شده تا به خودم بگم الان هدفم درس خوندن برای قبولی داروساز دانشگاه تهران، امید باعث میشه برای هدفم تمام انرژی و توان مو رو بذارم، به خودم بگم برای شغلی که دوست داری باید تمام تلاشتو بکنی، خودمو مقید کردم و دارم تلاش می‌کنم". شکوفایی هدف، به مجموعه فعالیت و باورهایی اشاره دارد که نوجوان در مسیر تحقق هدف انتخابی خود، آنرا بکار می‌گیرد و یا به آن باور دارد تا به موفقیت در آن هدف نائل شود. شکوفایی هدف سه زیر مولفه؛ توانمندی راهبرد، توانمندی عمل و نیک بینی را شامل می‌شود. توانمندی راهبرد، بیانگر تصور و اعتقاد شخص از اینکه که می‌تواند مسیرهای رسیدن به اهداف انتخابی را ایجاد یا تولید کند نشأت می‌گیرد، که دو زیر مولفه تعیین مسیر و انعطاف پذیری مسیر را شامل می‌شود. تعیین مسیر به توانایی خلق مسیر به سمت هدفی مشخص اشاره دارد، در گفتگوی مشارکت‌کنندگان این‌گونه بیان می‌شود که، "امید بهم اطمینان میده تا بتونم برای رسیدن به هدفم برنامه ریزی کنم، درباره کاری که می‌خوام انجام بدم فکر کنم، اینکه چه جوری پیش ببرم، به خودم این دلگرمی رو بدم که می‌تونم از راه درستش به هدفم برسم، مشخص کنم برای قبولیم توی دانشگاه چه گام‌هایی باید بردارم. برنامه ریزی کنم تا برای رسیدن به هدفم کارهام رو به موقع انجام بدم". انعطاف پذیری مسیر، به توانایی ایجاد تغییرات در مسیر به سمت هدف اشاره دارد، در گفتگوی مشارکت‌کنندگان این‌گونه بیان داشته‌اند که، "امید این اراده رو به من میده که هر وقت متوجه شدم مسیرم غلط از ادامه مسیر صرف نظر کنم و به دنبال مسیر جایگزین باشم، بتونم وقتی در مسیر اشتباه به سمت هدفم میرم حتی اگه وقت زیادی رو هم گذاشتم بتونم برگردم و یه مسیر بهتری رو پیدا کنم، برای رسیدن به هدفم وقتی به در بسته خوردم بتونم راهکار بهتری پیدا کنم، اگه لازم باشه برنامه تغییر بدم". توانمندی عمل، به این تصور و اعتقاد نوجوان اشاره دارد که، من می‌تونم و برای به وجود آوردن پیامدهای مطلوب، اجرای فعالیت و دستیابی به هدف انتخابی، از نیروی تاثیر گذار بر اعمال خویش بر خوردار هستم. مولفه توانمندی عمل زیر مولفه‌های؛ خودکارآمدی خلاق و تاب‌آوری را شامل می‌شود. خودکارآمدی خلاق، به ماهیتی نگرشی-کارکردی اشاره دارد، که دو ویژگی کفایت و نوآوری را در نوجوان به هنگام اجرای برنامه‌های منتهی به هدف تصویر می‌کشد، مشارکت‌کنندگان این‌گونه اظهار داشته‌اند که؛ "امید به من این رغبت رو میده از هر فرصت که پیش میاد در جهت رسیدن به هدفم استفاده کنم، به من توان میده تا هدفم رو عملی کنم بخوام کارهایی که لازمه برای هدف رو شروع کنم انجام بدم یا ادامه اش بدم، کارهایی که برنامه ریزی کردم برای خواسته هام انجام بدم، خواسته هام فقط حرف نباشه، به خودم بگم هر مشکلی چاره‌ای داره و هر مسئله‌ای راه حل داره، به توانمندی هام ایمان داشته باشم، بتونم مشکلات به ظاهر بزرگ رو به قسمت‌های کوچیک بشکونم و بتونم راحت تر حلشون کنم". تاب‌آوری به توانایی تحمل پذیری، ایستادگی و مدیریت خود در اجرای فعالیتی در جهت تحقق هدف مشخص اشاره دارد. مشارکت‌کنندگان این‌گونه بیان کرده‌اند که، "امید یه چیزی مثل اکسیژن زمانی که داره نفس میگیره، به من توان ایستادگی جلوی مشکل رو میده، صبوری کنم و عجله نداشته باشم و به خودم بگم باید برای رسیدن به هدفم تحملم رو ببرم بالا، محافظ و پناه منه تا بتونم در مسیر هدفم تلاشهام رو ادامه بدم، بتونم توی شرایط سخت و مشکل تحمل رو بالا برم، امید یکجور پشتوانه هست برام. تووی سختی بتونم خودم رو جمع و جور کنم با خودم بگم که آره تو می‌تونی صبوری کنی. وقتی با سختی روبرو میشم ول نکنم پا پس نکشم و نرم کنار. امید باعث میشه بتونم تووی سختی‌ها رسیدن به هدفم اوضاع ذهنم رو آرام کنم، مثلا سر امتحان ممکن یه چیزی یادم نیاد با امیدواری می‌تونم خودمو آرام کنم تا به یاد بیماری چیزی رو که می‌خوام". نیک بینی بیانگر انتظار شکوفایی هدف در ذهن فرد است، که دو زیر مولفه موفقیت و تلاش مضائف را شامل می‌شود. موفقیت بیانگر تحقق هدف در مسیر شکوفایی است، که اینگونه مشارکت‌کنندگان بیان داشته‌اند که، "تا حالا تونستم با امیدواری به هدف هام برسم، امید بهم ایمان میده که من موفق میشم، تا حالا تونستم با امیدواری به هدف هام برسم، این انگیزه رو بهم میده که به خودم بگم من می‌تونم توی هدفی که دارم موفق بشم". تلاش مضائف به عزمی اشاره دارد که فرد در جهت پیگیری مجدد به منظور تحقق هدف خود، بکار می‌بندد تا به آن هدف نائل شود، مشارکت‌کنندگان اینگونه اظهار داشته‌اند که، "امید نیرویی بهم میده تا توی شکست علاقه ام برای بلند شدن بیشتر بشه، یه حس درونی به من می‌گه تو می‌تونی به این هدف برسی، تو تلاش‌هایی که خرج کردی الکی نبوده، به خودم بگم آینده و هدف هام منتظر تلاش دوباره من هستند، این جرات رو میده به خودم بگم کارهای دیگه‌ای هست که برای رسیدن به هدف باید امتحانشون کنم".

## بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف شناسایی مولفه‌های گفتمانی امید در نوجوانان با هویت موفق، انجام شده است، بر اساس نتایج پژوهش حاضر، گفتمان امید شامل دو مولفه شناسایی و شکوفایی هدف است. شناسایی هدف، بیانگر وضعیت یا حالتی ذهنی است که نوجوان طی روند پویایی و جهت دهی به آن نائل شده اند، این یافته پژوهش همسو است با نتایج پژوهش‌های (بیبیز و لوویکس<sup>۱</sup>، ۲۰۱۶؛ لوویکس و همکاران<sup>۲</sup>، ۲۰۰۸؛ لوویکس و همکاران<sup>۳</sup>، ۲۰۱۳؛ ماریسا، ۱۹۶۶؛ اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۶؛ ویجاکومار و لاوانیا<sup>۴</sup>، ۲۰۱۵). ویجاکومار و لاوانیا (۲۰۱۵)، اظهار داشته‌اند که، نوجوانانی با هویت موفق احساس امیدواری و جهت‌مندی بیشتری داشته و رفتارهای کاوش‌گرانه بیشتری از خود نشان می‌دهند، به اعتقاد اسنایدر یکی از شاخصه‌های افراد امیدوار، داشتن اهدافی مشخص و روشن است، این نوجوانان قبل از آنکه چگونگی پرداختن و هزینه‌گذاری یک هدف خاص را تعیین کنند، ارزش بالقوه هدف را ارزیابی خواهند کرد (اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۶)، این افراد جستجوی فعال و هدفمندی را در جهت ایجاد تعهد بکار می‌گیرند (لوویکس و همکاران، ۲۰۰۸؛ لوویکس و همکاران، ۲۰۱۳)، مشارکت‌کنندگان در مولفه شناسایی هدف خواسته‌ها و اهداف خود را در قالب جایگاه تحصیلی و شغلی بیان داشته‌اند که با تصمیم‌گیری درباره برگزیدن و سرمایه‌گذاری تلاشی به آن اهداف پایبندی را تجربه کرده و بیان داشته‌اند این تجربه به واسطه امیدواری برایشان حاصل شده است، وجود زیر مولفه‌های پویایی و جهت‌دهی در الگوی ماریسا (۱۹۶۶)، اشاره به پایگاه هویت موفق دارد، بر این اساس می‌توان اولین مولفه گفتمان امید را نشانه‌ای از منزلت هویت موفق قلمداد کرد. شکوفایی هدف، به مجموعه فعالیت و باورهایی اشاره دارد که نوجوان در مسیر تحقق هدف برگزیده خود، آنرا بکار گرفته و یا به آن باور دارد تا به موفقیت در آن هدف نائل شود. شکوفایی هدف سه زیر مولفه؛ توانمندی راهبرد، توانمندی عمل و نیک‌بینی را شامل می‌شود. توانمندی راهبرد، بیانگر تصور و اعتقاد شخص از اینکه می‌تواند مسیرهای رسیدن به اهداف انتخابی را ایجاد کند نشات می‌گیرد، این یافته تحقیق همسو است با نتایج (چاونز و همکاران، ۲۰۱۹؛ اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۶)، به اعتقاد اسنایدر، تفکر مسیر بیانگر ادراک وجود یک یا چند راهبرد در جهت دستیابی اهداف است و بر این فرض استوار است که مسیرهای منتهی به اهداف به شکل موفقیت‌آمیزی در دسترس فرد قرار دارند، چاونز و همکاران (۲۰۱۹)، در نتایج پژوهش، اینگونه اظهار داشته‌اند که، ارتباط مثبتی بین میزان امیدواری افراد با تعداد مسیرهای تولید شده منتهی به اهداف وجود دارد، افرادی که امید بالاتری داشتند، بیشتر از هم‌تایان کم‌امیدشان مشغول ایجاد مسیر و رفتارهایی شدند که هدف موفقیت‌آمیز تعیین شده بود، توانمندی راهبرد را می‌توان مفصل یا متصل‌کننده هدف به عمل دانست. توانمندی عمل، به این اعتقاد و باور نوجوان اشاره دارد که؛ من می‌توانم، توانایی و کفایت لازم را برای اجرای فعالیت و به وجود آوردن پیامد‌های مطلوب بر خوردار هستم. توانمندی عمل زیر مولفه‌های خودکارآمدی خلاق و تاب‌آوری را شامل می‌شود. خودکارآمدی خلاق، به ماهیتی نگرشی-کارکردی اشاره دارد، که دو ویژگی کفایت و نوآوری را در نوجوان به هنگام اجرای برنامه‌های منتهی به هدف تصویر می‌کشد، این یافته پژوهش همسو است با پژوهش‌های (بحرینی، برماس و تاشویگی<sup>۵</sup>، ۲۰۱۶؛ سزگین و اردوغان<sup>۶</sup>، ۲۰۱۵) گزارش داده‌اند که، رابطه مثبت معنی‌داری بین امید با خودکارآمدی وجود دارد، شیخ‌الاسلامی و رضانی (۱۳۹۶) در نتایج پژوهش‌شان گزارش داده‌اند که، امید منبع مهمی برای القای احساس توانمندی در افراد است، افراد امیدوار محرک‌های قویتر و انرژی بیشتری برای پیگیری اهداف خود دارند. به اعتقاد اسنایدر افراد با سطوح امید بالا در پیاده‌سازی مسیرهای منتهی به هدف احساس کارآمدی و شایستگی بالاتری را تجربه می‌کنند (اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۶)، فرامرزی، حاجی یخچالی و شهنی بیلاق (۱۳۹۵)، در نتیجه تحقیقشان گزارش داده‌اند که، دانش‌آموزانی که انگیزه قوی تری داشتند از خودکارآمدی خلاق بالاتری برخوردار بوده‌اند. مولفه تاب‌آوری به تحمل‌پذیری، ایستادگی و مدیریت خود، در اجرای عمل یا فعالیتی به منظور تحقق

1 - Beyers &amp; Luyckx

2 - Luyckx, Schwartz, Berzonsky, Soenens, Vansteenkiste, Smits &amp; Goossens

3 - Luyckx, Klimstra, Duriez, Van Petegem, &amp; Beyers

4 - Vijaykumar, S. D., &amp; Lavanya, T

5 - Bahryni, S., Bermas, H., &amp; Tashvighi, M.

6 - Sezgin, F. &amp; Erdogan, O

هدفی مشخص اشاره دارد، این یافته همسو با پژوهش‌های (بلور، خوزه و جوشانلو<sup>۱</sup>، ۲۰۲۰؛ کروش<sup>۲</sup>، ۲۰۱۵؛ گلاگر<sup>۳</sup> و همکاران، ۲۰۲۰؛ مومنی، ۱۳۹۹؛ میرشکار و ناستی زایی، ۱۳۹۷) است. گلاگر و همکاران (۲۰۲۰) امید را به عنوان یک منبع قوی تاب‌آوری در اضطراب و استرس معرفی کرده‌اند، به اعتقاد بلور و همکاران (۲۰۲۰) امید نقش یک عامل محافظ مهم در برابر علائم افسردگی ایفا می‌کند، بررسی تحقیقات نشان می‌دهد که میان امید ادراک شده و میزان تاب‌آوری رابطه مثبت معنا داری وجود دارد (کروش، ۲۰۱۵؛ مومنی، ۱۳۹۹؛ میرشکار و ناستی زایی، ۱۳۹۷)، امید نیروی هیجانی است که ذهنیت انسانی را به سمت موارد مثبت هدایت می‌کند، به انسان انرژی می‌دهد و او را مجهز می‌کند تا برای کار و فعالیت آماده شوند، بنابراین، کارکرد امید در زندگی به عنوان یک مکانیزم حمایتی است و باعث افزایش تاب‌آوری انسان می‌شود، تاب‌آوری فقط پایداری در برابر آسیب یا موقعیت‌های خطرناک نیست، بلکه شرکت فعال و سازنده در محیط پیرامون خود است که به نوعی عاملیت پویایی انسانی اشاره دارد (میرشکار و ناستی زایی، ۱۳۹۷). نیک بینی، بیانگر انتظار شکوفایی هدف در ذهن نوجوان است، به این باور و اعتقاد او اشاره دارد که من می‌توانم در دستیابی یا تحقق هدف انتخابی موفق شوم، که دو زیر مولفه موفقیت و تلاش مضامین را شامل می‌شود. این یافته تحقیق نیز با پژوهش‌های (چاونز و همکاران، ۲۰۱۹؛ شاناهان و همکاران، ۲۰۲۰؛ سزگین و اردوغان، ۲۰۱۵؛ اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۶) همسو است. چاونز و همکاران (۲۰۱۹)، گزارش‌اند که تلاش افراد امیدوار در رفتارهای موفقیت‌آمیز معطوف به هدف در مقایسه با همتایان کم‌امید خود، بیشتر است، به اعتقاد اسنایدر (۲۰۰۶)، افراد با سطح امید بالا راهبرد های ثمربخش مانند خودگویی تکریم‌کننده را به منظور نیرو بخشیدن به عاملیت، بکار می‌گیرند، به این ترتیب دیدگاه مثبتی نسبت به تلاش‌های خویش، فرآیندهای پیگیری هدف و امکانات مرتبط با آن در جهت رسیدن به موفقیت دارند، یافته‌های پژوهش سزگین و اردوغان (۲۰۱۵)، حاکی از وجود رابطه مثبت و معنادار بین خوش‌بینی و امید با موفقیت ادراک شده بوده است، به نحوی که به طور مستقیم خوش‌بینی و امید، پیش‌بینی‌کننده موفقیت ادراک شده در افراد بوده است، به اعتقاد شاناهان و همکاران (۲۰۲۰)، امید و خوش‌بینی با توجه به ادراک انتظارات خاص، موفقیت را شکل می‌دهند. نتیجه حاصل از این پژوهش حاکی از این بود که گفتمان امید، مقدمه یا زمینه‌ساز هویت موفق است، چرا که دو عامل کاوش و تعهد که ملاک هویت موفق در این پژوهش بوده است به واسطه گفتمان امید برساخته شده و شکوفا می‌شود، همان‌گونه که با پویایی یک بذره، جوانه‌ای در خاک پای می‌گیرد و جهتی را برای حیات، نهال شدن و شکوفایی آغاز می‌نماید، نوجوان نیز با پویایی آغاز می‌کند یک سیر شکوفایی را، او با احساس و ادراک امید، این پویایی را به جهت دهی ارتقا می‌بخشد و قدم در راهبردهایی می‌گذارد که پویایی نیز در آن حضور دارد، او با دلگرمی که نسبت به توشه‌گرانه‌های خویش (امید) دارد، راهبردها را در مسیر تحقق، به عمل می‌آورد، با تاب‌آوری، توان خویش را در جهت خلق عمل بکار می‌بندد، اینگونه تجربه کفایت و شایستگی را در سیر شکوفایی تجربه کرده و آن را به موفقیت می‌رساند، این موفقیت نه یک پایان و نه یک آغاز بلکه نوعی پویایی در جهت شکوفایی خویش است.

با توجه به اینکه در این پژوهش با رویکرد کیفی در گروهی از نوجوانان انجام پذیرفته است، در نسبت دادن یا تعمیم نتایج آن به سایر نوجوانان این محدودیت را بایستی مد نظر قرار داد.

به دلیل کمبود و نبود منابع فارسی موجود در حوزه روانشناسی گفتمانی، یکی از محدودیت این پژوهش را می‌توان محدودیت در دسترسی به منابع بیان کرد.

همچنین، یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد گرهگاه گفتمانی امید در چه روندهایی نهفته است، روانشناسان و مشاوران مدرسه با توجه، بررسی و رسیدگی به این نقاط در افراد کم‌امید می‌توانند مسیر جدیدی را برای ایجاد پویایی و امیدوار شدن احیا کنند.

با توجه به اینکه گفتمان امید موضوعی جدید در حوزه روانشناسی و گفتمان است، و با در نظر داشتن اهمیت وجود امید در دوران مختلف حیات انسان، پیشنهاد می‌شود تا مطالعه‌ای با عنوان گفتمان امید در دوران جوانی، بزرگسالی و پیری انجام پذیرد.

در عصر و زمان حاضر، جامعه بهداشت جهانی برای حفظ، حراست و بقا انسان‌ها در مقابل ویروس کرونا به مردم توصیه می‌کند تا ماسک را بر صورت خویش ببندند تا از خود و دیگران در مقابل آسیب حفاظت کنند، به نظر میرسد گفتمان امید نیز به عنوان ماسک روانشناختی

1 - Bloore, Jose & Joshanloo

2 - Krok, D

3 - Gallagher, Long, Richardson, Souza, Boswell, Farchione & Barlow

## Study of hope discourse in adolescents with identity achievement

می تواند انسان ها را در مقابل آسیب های ناشی از ویروس کم امیدی و نا امیددی محافظت کند، پس ضرورت می یابد نهاد های رسمی گفتمان ساز از قبیل صدا و سیما، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و همچنین وزارت آموزش و پرورش در ترویج و فرهنگ شدن این ماسک روانشناختی کوشا بوده و این مهم را در برنامه های سیاست های کلان خود بگنجانند.

## منابع

- اسکندری، ح. (۱۳۹۴). روایت ها چگونه واقعیت را می سازند. *فصلنامه مطالعات روانشناسی بالینی* ۱۹(۵)، ۱۵۵-۱۸۲.
- اسمعیلی، م. (۱۳۹۴). *ملاحظات پارادایمیک در خانواده درمانی*. چاپ اول، تهران، نشر علمی.
- افراسیابی، ح؛ و خوباری، ف. (۱۳۹۴). هویت دانشجویی و عوامل مرتبط با آن در میان دانشجویان دانشگاههای یزد. *فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی*، ۲۱ (۴)، ۱۹-۱.
- بلباسی، م؛ و باقری، ی. (۱۳۹۹). منشأ پیدایش هویت ملی، پارادایمها و رویکردها. *فصلنامه مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی*، ۱۸۲(۱)، ۲۱۸-۱۸۹.
- بهداری خسروشاهی، ج؛ و حبیبی کلپیر، ر. (۱۳۹۸). رابطه سبک های هویت و انگیزش پیشرفت تحصیلی با مشغولیت تحصیلی در دانشجویان. *فصلنامه توسعه آموزش جندی شاپور اهواز*، ۱۰(۱)، ۸۱-۷۱.
- پیشرو کلانکش، ص؛ و نعمتی، ش. (۱۳۹۷). مدل یابی روابط ساختاری حمایت اجتماعی و سبک های هویت با سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی. *فصلنامه پژوهش های روان شناسی اجتماعی*، ۸(۳۲)، ۹۰-۷۹.
- حقیقت، ص. (۱۳۹۷). هویت ایرانی- اسلامی: تحلیل گفتمانی. *دوفصلنامه حقوق بشر*، ۱۳(۱)، ۱۱۰-۹۱.
- خانی پور، ح. و عظیمی، ر. (۱۳۹۸). کاربرد روش شناسی های گفتمانی در پژوهشهای روانشناسی سلامت. *فصلنامه پژوهش در سلامت روانشناختی*، ۱۳(۳)، ۷۷-۵۶.
- درستکار، آ؛ صابری، ه؛ و باقری، ن. (۱۳۹۸). ارائه مدل ساختاری مشارکت اجتماعی بر مبنای خودکارآمدی، هویت اجتماعی و تاب آوری بر اساس نقش میانجی گری امید. *مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد*، ۶۲(۶)، ۴۹۵-۵۰۲.
- درگاه ملی آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال (۱۳۹۵)، بر گرفته از آدرس سایت: <https://www.amar.org.ir>
- رحیمی، م. فرهادی، س. (۱۳۹۶). نقش واسطه گری انگیزش تحصیلی در رابطه بین هویت تحصیلی و ابعاد بهزیستی هیجانی. *فصلنامه مطالعات آموزش و یادگیری*، ۲۹(۲)، ۳۶-۲۰.
- رحیم خانی، م؛ علی محمدی، م؛ فهیمی، ص؛ بیرامی، م؛ و مجتبابی، م. (۱۳۹۴). سبک های هویت و محیط های اولیه ی تحول: با تاکید بر سبک های دلبستگی، تمایز یافتگی خود و حوزه های طرح واره. *دوفصلنامه علمی- پژوهشی روانشناسی بالینی و شخصیت*، ۱۳(۲)، ۹۶-۸۶.
- رحیمی نژاد، ع؛ و منصور، م. (۱۳۷۹). بررسی تحولی هویت و رابطه آن با حرمت خود و حالت اضطراب در دانشجویان دوره کارشناسی. *فصلنامه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران*، ۴۶(۱۵۸)، ۴۷۷-۵۰۰.
- رحیمی نژاد، ع؛ برجعلی لو، س؛ یزدانی ورزنده، م؛ فراهانی، ح؛ و امانی، ح. (۱۳۹۱). اثر سبک های هویت بر افسردگی، اضطراب و استرس دانشجویان: نقش واسطه ای تعهد هویت. *فصلنامه روش ها و مدل های روانشناختی*، ۲(۹)، ۱۵-۱.
- رحیمی نژاد، ع. (۱۳۹۳). ویژگی های روانسنجی پرسشنامه سنجش عینی منزلت هویت من در نوجوانان. *فصلنامه روانشناسی معاصر*، ۹(۲)، ۶۲-۴۹.
- روبن زاده، ش؛ رسول زاده طباطبایی، ک؛ قربانی، ن؛ و عابدین، ع. (۱۳۹۵). بررسی تاثیر فرآیند خودشناسی، میزان تعهد و مولفه های روابط موضوعی بر شکل گیری هویت نوجوانان. *فصلنامه علوم پزشکی صدا*، ۴(۴)، ۲۶۷-۲۷۶.
- ساداتی پایین رودپشتی، ی؛ روشن قیاس، ع؛ و هاشمی نسب، هاتف. (۱۳۹۸). بررسی رابطه هویت تحصیلی با اهمال کاری تحصیلی در میان دانش آموزان. *پژوهش ملل تیر*، ۴۳(۱۴)، ۱۰۳-۱۱۶.
- سیف، ع. (۱۳۹۴). *روانشناسی پرورشی نوین*. چاپ هشتم، ویرایش هفتم، تهران، نشر دوران.
- شیخ الاسلامی، ع؛ و رضانی، ش. (۱۳۹۶). تاثیر امید درمانی گروهی مبتنی بر نظریه ی اسنایدر بر خودکارآمدی مردان کم توان جسمی- حرکتی. *فصلنامه مددکاری اجتماعی*، ۶(۱۹)، ۱۲-۵.
- علمی، م؛ و حیدری، ر. (۱۳۹۰). رابطه پایگاه هویت و جرم در بین جوانان آذربایجان. *فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی*، ۴(۲۶)، ۹۸-۸۳.
- عمرانی، س؛ و فدایی، ع. (۱۳۹۶). بررسی ارتباط سبک های هویت با امید به زندگی. دوازدهمین کنگره پژوهشی سالیانه دانشجویان علوم پزشکی شرق کشور، گناباد. کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گناباد.

- فرامرزی، ح؛ حاجی یخچالی، ع؛ و شهینی بیلاق، م. (۱۳۹۵). رابطه ساده و چندگانه جهت‌گیری‌های انگیزشی با خودکارآمدی خلاق در دانش‌آموزان پسر سال سوم مقطع متوسطه. *فصلنامه علمی-پژوهشی، پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی* ۳(۱۲)، ۲۶-۱۷.
- کاظمی خوبان، ز؛ حکمی، م؛ و صیرفی، م. (۱۳۹۵). پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری بر اساس جهت‌گیری هویت و عملکرد خانواده در نوجوانان. *فصلنامه پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی*، ۶(۲۱)، ۹۱-۷۷.
- کلاهدوز، ز. (۱۳۹۲). بررسی رابطه پایگاه هویت و پذیرش اجتماعی با اضطراب نوجوانان شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- مومنی، ف. (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش تاب‌آوری بر امید به زندگی و بهزیستی روانشناختی مادران دارای فرزند ناتوانی‌های خاص یادگیری. *فصلنامه ایده‌های نوین روانشناسی*، ۴(۸)، ۱۴-۱.
- میرشکار، ف؛ و ناستی زایی، ن. (۱۳۹۷). ارتباط بین مدیریت مبتنی بر کرامت انسانی و تاب‌آوری با میانجی‌گری امیدواری. *مجله اخلاق زیست*، ۸(۳۰)، ۲۳-۳۴.
- نجیب‌زاده، آ؛ اسکندری، ح؛ خلعتبری، ج؛ و کرمی، ا. (۱۳۹۸). تحول هویت در بافت فرهنگی: کلان‌روایات ایران. *مطالعات روان‌شناسی بالینی*، ۹(۳۴)، ۱-۳۳.
- یورگنسن، م؛ و فیلیپس، ل. (۲۰۰۲). نظریه و روش در تحلیل‌گفتمان. ترجمه جلیلی، ه. (۱۳۹۷). چاپ هشتم، تهران: نشر نی.
- Bahryni, S., Bermas, H., & Tashvighi, M. (2016). The self-efficacy forecasting based on hope to life and resiliency in adolescents suffering from cancer. *Biomedical and Pharmacology Journal*, 9(3), 1147-1156.
- Berzonsky, M. D., & Luyckx, K. (2008). Identity styles, self-reflective cognition, and identity processes: A study of adaptive and maladaptive dimensions of self-analysis. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 8(3), 205-219.
- Berzonsky, M. D & Kinney, A. (2019). Identity Processing Style and Depression: The Mediatorial Role of Experiential Avoidance and Self-Regulation. *Identity: An International Journal of Theory and Research*. 19. 1-15.
- Beaumont, S. L. (2009). Identity processing and personal wisdom: An information-oriented identity style predicts self-actualization and self-transcendence. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 9(2), 95-115.
- Bennion, L. D., & Adams, G. R. (1986). A revision of the extended version of the Objective Measure of Ego Identity Status: An identity instrument for use with late adolescents. *Journal of Adolescent Research*, 1(2), 183-197.
- Beyers, W., & Luyckx, K. (2016). Ruminative exploration and reconsideration of commitment as risk factors for suboptimal identity development in adolescence and emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 47, 169-178.
- Bloore, R., Jose, P & Joshanloo, M. (2020). Does Hope Mediate and Moderate the Relationship between Happiness Aversion and Depressive Symptoms. *Open Journal of Depression*. 09. 1-16.
- Brewer, B. W., & Petitpas, A. J. (2017). Athletic identity foreclosure. *Current opinion in psychology*, 16, 118-122.
- Cheavens, J. S., Heij, J. E., Feldman, D. B., Benitez, C., Rand, L.K. (2019). Hope, goals, and pathways: Further validating the hope scale with observer ratings. *The Journal of Positive Psychology*, 14(4), 452-462.
- Erikson, E. H. (1964). *Insight and responsibility*. New York: Norton.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton.
- Gallagher, M. W., Long, L. J., Richardson, A., D'Souza, J., Boswell, J. F., Farchione, T. J., Barlow, D. H. (2020). Examining Hope as a Trans diagnostic Mechanism of Change Across Anxiety Disorders and CBT Treatment Protocols. *Behavior Therapy*, 51, 190-202.
- Gomez, R., & Fisher, J. W. (2003). Domains of spiritual Well-being and Development and Validation of the Spiritual Well-being Questionnaire. *Personality and Individual Difference*, 35, 1975-1991.
- Kroger, J. (2003). What Transits in an Identity Status Transition. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 3(3), 197-220.
- Kroger, J. (2015). Identity in Childhood and Adolescence, Editor(s): James D. Wright, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (Second Edition), Elsevier, 11, 537-542.
- Krok, D. (2015). The mediating role of optimism in the relations between sense of coherence, subjective and psychological well-being among late adolescents. *Personality and Individual Differences*, 85, 134-139.
- Liu, L., & Cheng, L. (2018). The Relationship Between Self-Efficacy and Achievement Motivation in Adolescents: A Moderated Mediating Model of Self-Identity and Hope. *Psychology and Behavioral Sciences*, 7, 69-76.
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Berzonsky, M. D., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Smits, I., & Goossens, L. (2008). Capturing ruminative exploration: Extending the four-dimensional model of identity formation in late adolescence. *Journal of Research in Personality*, 42(1), 58-82.
- Luyckx, K., Klimstra, T. A., Duriez, B., Van Petegem, S., Beyers, W., Teppers, E., & Goossens, L. (2013). Personal identity processes and self-esteem: Temporal sequences in high school and college students. *Journal of Research in Personality*, 47(2), 159-170.
- Marcia, J.E. (1964). Determination and construct validation of ego identity status. Unpublished doctoral dissertation. Ohio State University.

## Study of hope discourse in adolescents with identity achievement

- Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3(5), 551-558.
- Marcia, J. E. (1967). Ego identity status: Relationship to change in self-esteem, 'general maladjustment,' and authoritarianism. *Journal of Personality*, 35(1), 119-133.
- Marcia, J. E. (1980). *Identity in adolescence*. In J. Adelson (Ed.) Handbook of adolescent psychology. New York, NY: Wiley.
- Maher, H., Winston, C. N., Rani, S.U. (2017). What it feels like to be me: Linking emotional intelligence, identity, and intimacy. *Journal of Adolescence*, 56, 162-165.
- Mannerström, R., Hietajärvi, L., Muotka, J., & Salmela-Aro, K. (2018). Identity profiles and digital engagement among Finnish high school students. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 12(1), article 2.
- McAdams, D. (2018). Narrative Identity: What Is It? What Does It Do? How Do You Measure It?. *Imagination, Cognition and Personality*, 37, 359-372.
- Potter, J. (2012). Re-reading Discourse and Social Psychology: Transforming social psychology. *British Journal of Social Psychology*, 51, 436-455.
- Safari, Y., Yoosefpoor, N. (۲۰۱۸). Data on the students' body management and ego-identity status at Kermanshah University of Medical Sciences, Iran. *Journal Data in Brief*, Volume 21, Pages 522-526.
- Sezgin, F., & Erdogan, O. (2015). Academic Optimism, Hope and Zest for Work as Predictors of Teacher Self-Efficacy and Perceived Success. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15, 7-19.
- Shanahan, M. L., Fischer, L. C., Rand, K. L. (2020). Hope, optimism, and affect as predictors and consequences of expectancies: The potential moderating roles of perceived control and success. *Journal of Research in Personality*, Volume 84. Retrieved from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0092656619301242>
- Snyder, C. R., Lehman, K. A., Kluck, B., & Monsson, Y. (2006). Hope for rehabilitation and vice versa. *Rehabilitation Psychology*, 51(2), 89-112.
- Sznitman, G. A., Zimmermann, G., Petegem, S. Van. (2019). Further insight into adolescent personal identity statuses: Differences based on self-esteem, family climate, and family communication. *Journal of Adolescence*, 71, 99-109.
- Vijaykumar, S. D., & Lavanya, T. (2015). Vocational identity and ego strengths in late adolescence. *Annamalai International Journal of Business Studies & Research*. Special Issue, 52- 59.
- Young Koo, H., Jung Kim, H. (2016). Vocational Identity and Ego Identity Status in Korean Nursing Students. *Asian Nursing Research*, 10, 68-74.
- Zaretsky, L., Clark, M. (2019). Me, Myself and Us? The Relationship between Ethnic Identity and Hope, Resilience and Family Relationships among Different. *Journal of Education, Society and Behavioral Science*, 32, 1-14.